

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-79)

20 EYLÜL (2024) DÜNYA JİNEKOLOJİK ONKOLOJİ GÜNÜ

Jinekolojik kanser, kadının üreme organlarındaki hücrelerin kontrolsüz bir şekilde çoğaldığı hastalıktır. Beş ana jinekolojik kanser türü; serviks (rahim ağzı), yumurtalık, rahim, vajina ve vulva kanseridir. Altıncı tip jinekolojik kanser türü, çok nadir görülen fallop tüpü (yumurta kanalı) kanseridir.¹

Dünyada kadınlar arasında en sık görülen 10 kanserden 3'ü jinekolojik kanserlerdir. Serviks (rahim ağzı) kanseri %14,1 sıklıkla 4. sırada; rahim (uterus) kanseri %8,7 sıklıkla 6. sırada; yumurtalık (over) kanseri ise %6,7 sıklıkla 8. sırada yer almaktadır.² Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre Türkiye'de her yıl yaklaşık 15 bin kadına yeni jinekolojik kanser tanısı konulurken, yaklaşık 4500 kadın bu kanserlerden dolayı hayatını kaybetmektedir.³

Jinekolojik kanserlerde belirti ve bulgular herkeste aynı değildir, her kanserin kendine özgü belirti ve bulguları vardır. Anormal vajinal kanama veya akıntı, vulva kanseri hariç tüm jinekolojik kanserlerde yaygındır. Yumurtalık kanserinde çabuk doyma hissi, yemek yemede zorluk, şişkinlik, karın veya sırt ağrısı sık görülmektedir. Yumurtalık ve rahim kanserlerinde pelvik ağrı veya basınç yaygındır. Yumurtalık ve vajinal kanserlerde daha sık ya da acil idrara çıkma ihtiyacı, kabızlık semptomlar arasındadır. Vulva kanserinde vulvada kaşıntı, yanma, ağrı, hassasiyet, döküntü, yaralar veya siğil gibi vulva renginde veya derisinde değişiklikler görülmektedir.⁴ Jinekolojik kanserlerde bazı önemli risk faktörleri aşağıdadır:⁵

- ✓ **Aile öyküsü:** Yumurtalık kanseri için bilinen en güçlü risk faktörü aile öyküsüdür. (BRCA1 ve BRCA2 genleri) Endometriyal kanser de ailesel olarak çoğunlukla Lynch sendromuyla birlikte görülür.
- ✓ **Obezite:** Amerika Birleşik Devletleri'nde obezitenin artmasıyla birlikte endometriyal kanser sıklığı artmıştır.
- ✓ **Yaş:** Jinekolojik kanserlerin çoğundaki risk, 60 yaş üstündeki kadınlarda en yüksek düzeyde olmaktadır.
- ✓ **HPV:** HPV, jinekolojik kanserle güçlü ilişkisi olan cinsel yolla bulaşan bir hastalıktır. Rahim ağzı kanseri vakalarının neredeyse tamamı HPV'den kaynaklanır. Aynı zamanda vulvar ve vajinal kansere de neden olabilmektedir.

Aşı olmak, HPV enfeksiyonunu, rahim ağzı kanserini ve diğer HPV ile ilişkili kanserleri önlemenin en iyi yoludur. HPV'nin neden olduğu serviks kanserinin küresel halk sağlığı yükü göz önüne alındığında, Dünya Sağlık Asamblesi, serviks kanserinin bir halk sağlığı sorunu olarak ortadan kaldırılmasını hızlandırmak için küresel strateji geliştirmiştir. Bu stratejiye göre ülkelerin 2030 yılına kadar karşılaması gereken hedefler aşağıdadır:⁶

1. Kız çocuklarının %90'ının 15 yaşına kadar HPV aşısı ile tam olarak aşılması
2. Kadınların %70'inin 35 ve 45 yaşlarında yüksek performanslı bir testle (HPV-DNA) taranması

¹ [Internet] <https://www.cdc.gov/gynecologic-cancer/about/index.html> Erişim Tarihi: 10.09.2024.

² [Internet] <https://www.wcrf.org/cancer-trends/worldwide-cancer-data/> Erişim Tarihi: 10.09.2024.

³ [Internet] <https://gco.iarc.who.int/media/globocan/factsheets/populations/792-turkiye-fact-sheet.pdf> 11.09.2024.

⁴ [Internet] <https://www.cdc.gov/gynecologic-cancer/symptoms/index.html> Erişim Tarihi: 10.09.2024.

⁵ [Internet] <https://www.hopkinsmedicine.org/health/wellness-and-prevention/if-you-feel-something-say-something-preventing-and-detecting-gynecologic-cancers> Erişim Tarihi: 10.09.2024.

⁶ [Internet] <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/human-papilloma-virus-and-cancer> Erişim Tarihi: 10.09.2024.

Bu doküman, Dr. Muradiye Cengiz tarafından, Prof. Dr. Dilek Aslan danışmanlığında 16.09.2024 tarihinde hazırlanmıştır.

Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik, vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir:
Cengiz M, Aslan D. Dünya Jinekolojik Onkoloji Günü Bilgilendirme Notu-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2023/2024-79-[Internet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/>. Erişim:19.9.2024.

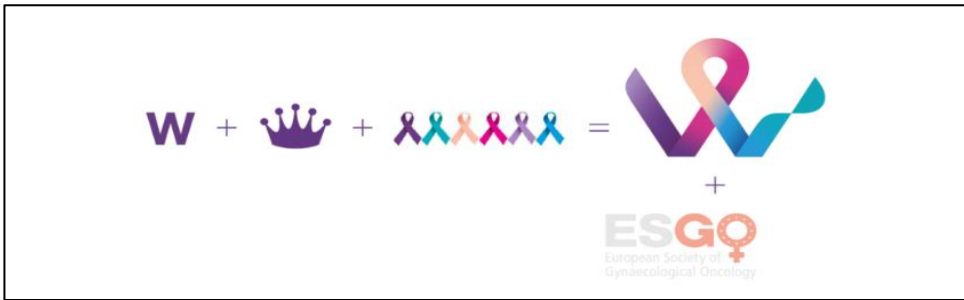
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2023/2024-79)

3. Rahim ağzı kanseri veya kanser öncesi lezyonu olan kadınların %90'ının tedavi edilmiş olması

Her jinekolojik kanserin farklı risk faktörleri ve önleme stratejileri vardır. Tüm kadınlar jinekolojik kanser açısından risk altındadır ve bu risk yaşla birlikte artar. Bu nedenle tarama ve erken tanı kanser ile mücadelede önem kazanmaktadır. Ayrıca jinekolojik kanserlerden biri olan rahim ağzı kanseri için ülkemizde uygulanan Ulusal Kanser Tarama Programı doğrultusunda 30-65 yaş arası kadınlara 5 yılda bir ücretsiz olarak HPV-DNA testi ile tarama yapılmaktadır. 81 ilimizde Aile Sağlığı Merkezleri, Toplum Sağlığı Merkezleri, Sağlıklı Hayat Merkezleri ve Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezlerinde (KETEM); kırsal ve dezavantajlı gruplara da mobil tarama araçları ile söz konusu tarama hizmetleri **ücretsiz** olarak verilmektedir. Ayrıca; kamu ve üniversite hastaneleri ile özel hastanelerde de PAP-Smear testi ile fırsatçı taramalar devam etmektedir.⁷

Avrupa Jinekolojik Onkoloji Derneği (ESGO) ve Avrupa Jinekolojik Kanser Savunuculuk Grupları Ağı (ENGAGE) tarafından jinekolojik kanserler konusunda farkındalığın artırılması için 20 Eylül 2019 **Dünya Jinekolojik Onkoloji Günü (World Go Day)** olarak belirlenmiştir.⁸ Damgalama “bir toplumun veya bir grup insanın bir şey hakkında sahip olduğu bir dizi olumsuz ve genellikle haksız inanç” olarak tanımlanmaktadır. Tüm kanser hastalarının karşılaşılabileceği bir durum olsa da kadın düşmanlığı, yaş ayrımcılığı, üreme organlarının tartışılmasına ilişkin tabular gibi toplumsal ve kültürel faktörler nedeniyle yumurtalık, rahim/endometriyal, rahim ağzı, vajina veya vulva kanseri teşhisi konan hastalar damgalanmaya daha sık maruz kalabilir. Damgalanma, korkuya ve doktora semptomları sorma konusunda isteksizliğe yol açarak, önlenebilecek veya erken tedavi edilebilecek kanserin geç tespit edilmesine neden olabilir. Bu nedenle Dünya Jinekolojik Onkoloji Günü 2024 yılı teması **Damgalamaya Karşı Dur(#GOAgainstStigma)** olarak belirlenmiştir. Bu kampanya sayesinde jinekolojik kanserler ve kanser hastalarının karşılaştığı damgalama konusunda daha fazla farkındalık sağlanması hedeflenmiştir. Farklı ülkeler Dünya Jinekolojik Onkoloji Günü için çeşitli etkinlikler yapmaktadır.⁹

Dünya Jinekolojik Onkoloji Günü logosu 2024 yılında yenilenmiştir. Yeni logoda “GO” ile jinekolojik onkoloji arasındaki bağlantı belirtilmiş, Dünya Jinekolojik Onkoloji Günü’nün dünya yönü vurgulanmıştır. Hem kadını hem dünyayı temsil eden logodaki W harfi ve kadın kavramını akış, değişkenlikle ilişkilendiren logonun hareketi aracılığıyla kadının özünü yansıtmaya, sosyal medya ile daha güncel hale getirme ve logoyu Avrupa Jinekolojik Onkoloji Derneği (ESGO) logosuna entegrasyonu sağlanmıştır.⁸

DAMGALAMAYA KARŞI DUR, HAYATLARI KURTAR!

⁷[Internet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler-kanser/1-31-ocak-serviks-kanseri-farkindalik-ayi.html> Erişim Tarihi: 10.09.2024.

⁸ [Internet]<https://www.worldgoday.org/our-story/> Erişim Tarihi: 10.09.2024.

⁹ [Internet]<https://www.worldgoday.org/stigma-in-gynecologic-cancer/> Erişim Tarihi: 10.09.2024.

Bu doküman, Dr. Muradiye Cengiz tarafından, Prof. Dr. Dilek Aslan danışmanlığında 16.09.2024 tarihinde hazırlanmıştır.

Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik, vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir:

Cengiz M, Aslan D. Dünya Jinekolojik Onkoloji Günü Bilgilendirme Notu-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2023/2024-79-[Internet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/>. Erişim:19.9.2024.